



บทที่ 2

### การวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา  
ที่อยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาล ในส่วนภูมิภาค ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง  
กับสภาพและปัญหาในการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ  
ซึ่งสรุปได้ดังนี้

#### การวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ

สุดใจ สุรียันต์ (2521 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่อง "การบริการสุขภาพใน  
โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย." โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับ  
การจัดบริการสุขภาพและเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่  
เป็นอยู่จริงกับสภาพที่ควรจะเป็นไปได้ของการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนสันติราษฎร์  
วิทยาลัย ได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากครูประจำการทั้ง  
ชายและหญิงในโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย จำนวน 57 คน ได้รับแบบสอบถามคืน 48 ชุด  
ผลการวิจัยพบว่า

การจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในสภาพที่ดี ในเรื่อง "การดูแลความปลอดภัย  
ของครูเวรประจำวัน" และ "การสำรวจและปรับปรุงอาคารสถานที่และเครื่องมือเครื่องใช้  
ให้อยู่ในที่ปลอดภัย" การจัดบริการอยู่ในสภาพพอใช้ในเรื่องเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุ  
การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ การชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูง การจัดการอาหารให้แก่  
นักเรียน และการส่งเสริมสุขภาพของบุคลากร แต่การจัดบริการสุขภาพที่ต้องแก้ไขคือ การ  
ตรวจสุขภาพทั่วไป การทดสอบสายตาและการได้ยิน การช่วยเหลือเด็กที่บกพร่องทางสุขภาพ  
การปฐมพยาบาลและอื่น ๆ การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของครู  
เกี่ยวกับการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัยตามสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่  
ควรจะเป็นไปได้ นั้น ส่วนใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นใน  
เรื่อง "การดูแลความปลอดภัยของครูเวรประจำวัน"

จริยา บัณฑิต (2522 : 63-71) ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาการจัด  
 ล้างแวล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 10." โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา  
 การจัดล้างแวล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 10 ว่าจัดอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน  
 ขั้นต่ำของการจัดล้างแวล้อมในโรงเรียน ซึ่งคณะอนุกรรมการสุขศึกษา สายการศึกษาใน  
 คณะกรรมการสุขศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้หรือไม่ และศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและ  
 ปัญหาการจัดล้างแวล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา  
 สังกัดกองการศึกษาเอกชน โรงเรียนมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตสุขาภิบาล และโรงเรียน  
 มัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่นอกเขตสุขาภิบาลของเขตการศึกษา 10 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม  
 ข้อมูลคือ แบบสำรวจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น กลุ่มตัวอย่างคือ โรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน  
 หรือครูที่เกี่ยวข้องกับการจัดล้างแวล้อมในโรงเรียนจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 114  
 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า

ล้างแวล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษาของเขตการศึกษา 10 ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์  
 มาตรฐานขั้นต่ำของการจัดล้างแวล้อมในโรงเรียน แต่สภาพการจัดล้างแวล้อมบางอย่างของ  
 โรงเรียนมัศึกษายังต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ได้แก่ วิธีการจัดน้ำดื่มน้ำใช้ในโรงเรียน  
 ความพอเพียงของน้ำดื่มน้ำใช้ ความพอเพียงของส้วมนักเรียนหญิง การรักษาความสะอาด  
 สุขลักษณะของห้องส้วม และที่บัสสาวะของนักเรียน ส่วนโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตสุขาภิบาล  
 และโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตสุขาภิบาล ส่วนใหญ่มีปัญหาและสภาพการจัดล้างแวล้อมใน  
 โรงเรียนไม่แตกต่างกัน นอกจากเหตุรำคาญต่าง ๆ ที่รบกวนกลุ่มโรงเรียนในเขตสุขาภิบาล  
 จะพบเหตุรำคาญจากยวดยานพาหนะมากกว่านอกเขตสุขาภิบาล และลักษณะน้ำดื่มน้ำใช้ที่จัด  
 สำหรับเด็กกลุ่มตัวอย่างในเขตสุขาภิบาลจะใช้น้ำประปา มากกว่ากลุ่มตัวอย่างนอกเขต  
 สุขาภิบาล ซึ่งจะใช้น้ำบ่อเป็นส่วนใหญ่

เบญจพร เสรีรุ่ง (2522 : 76-82) ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครู  
 ผู้สอนสุขศึกษา เกี่ยวกับการสอนสุขศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนรัฐบาล ใน  
 เขตกรุงเทพมหานคร." โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนสุขศึกษา เกี่ยว  
 กับการสอนสุขศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร ได้ใช้  
 แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลจากครูสุขศึกษา 153 คน จากโรงเรียนรัฐบาลใน  
 กรุงเทพมหานคร 50 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า

ครูสุขศึกษาส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดกิจกรรม 3 ลักษณะ คือ การจัดสิ่งแวดล้อม การบริการสุขภาพ และการสอนสุขศึกษา ครูเน้นด้านทัศนคติ ความรู้ และการปฏิบัติตามลำดับ วิธีการสอนที่ครูนำมาใช้คือ การบรรยายพร้อมทั้งใช้อุปกรณ์การสอนประกอบ ส่วนอุปกรณ์ที่ทำให้นักเรียนได้รับความรู้และความเข้าใจมากที่สุดคือ ภาพยนตร์ ภาพสไลด์ และวัสดุของจริง นอกจากนี้ควรจัดชมรมสุขศึกษา แต่ไม่ควรแยกเพศศึกษาออกจากวิชาสุขศึกษา การประเมินผลควรใช้ด้านความรู้และการปฏิบัติ ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการสอนคือ อุปกรณ์การสอนมีไม่เพียงพอ ผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญของวิชาสุขศึกษาเท่าที่ควร และโรงเรียนยังมีครูสุขศึกษาไม่เพียงพอ นักเรียนเบื่อวิชาสุขศึกษา และโรงเรียนไม่มีงบประมาณเพียงพอ

พรเพ็ญ พิพัฒน์ธรรมาภ. (2522 : 80-82) ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของอาจารย์ใหญ่ต่อสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร." โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลจากอาจารย์ใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 59 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า

โรงเรียนมัธยมศึกษาที่สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครส่วนมากเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีบริเวณที่ตั้งอยู่ในเขตรัด ทำให้มีเนื้อที่สนามและบริเวณโรงเรียนไม่เพียงพอทั้งจำนวนนักเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งยังมีเหตุรำคาญหลายอย่าง สำหรับห้องเรียนส่วนใหญ่จะมีโต๊ะเก้าอี้เพียงพอ มีอากาศถ่ายเทดี แสงสว่างพอเหมาะ เมื่อเทียบชั้นเรียนกับจำนวนห้องเรียนแล้วพบว่าไม่เพียงพอทั้งจำนวนนักเรียน การกำจัดขยะมูลฝอยมีรถมารับไปกำจัด การกำจัดน้ำโสโครกภายในบริเวณโรงเรียนส่วนใหญ่มีท่อระบายน้ำที่สามารถกำจัดได้บางส่วนเท่านั้น ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ครูและผู้บริหารดีพอสมควร จำนวนครูมีเพียงพอทั้งจำนวนนักเรียน มีการจัดกิจกรรมนันทนาการในโรงเรียน โรงเรียนส่วนมากมีโรงอาหาร มีห้องพยาบาล และมีรั้วรอบบริเวณโรงเรียน อมฤต เหตุใดในโรงเรียนมีน้อย สำหรับการประเมินผลโครงการจัดสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพภายในโรงเรียนจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า มีการประเมินผลปีละครั้ง และโรงเรียนส่วนมากมีงบประมาณไม่เพียงพอในการจัดประเมินโครงการ

ฉวีวรรณ ไทพริบ (2524 : 58-61) ทำการวิจัยเรื่อง "การสำรวจการเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียนของโครงการศึกษาสายการศึกษา" โดยใช้แบบสำรวจถามครูโรงเรียนประถมศึกษา และครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่อยู่ในโครงการศึกษาสายการศึกษา จำนวน 189 คน ผลการวิจัยพบว่า

ในโรงเรียนประถมศึกษามีครูประจำชั้นที่ไม่ผ่านการอบรมวิชาสุขศึกษาเป็นผู้สอนวิชาสุขศึกษา โดยใช้โครงการสอนหรือคู่มือครูวิชาสุขศึกษาของจังหวัดหรือเขตการศึกษา ครูสุขศึกษาสนใจและเอาใจใส่กับการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตปานกลาง วิธีการสอนส่วนใหญ่ใช้การบรรยายโดยมีการเน้นพฤติกรรมในการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมาก หนังสือ ตำรา คู่มือ และเอกสารสำหรับอ่านเพิ่มเติมมีน้อย และมีอุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ ส่วนในโรงเรียนมัธยมศึกษาพบว่า ครูประจำชั้นที่ผ่านการอบรมวิชาสุขศึกษาเป็นผู้สอนโดยใช้โครงการสอนหรือคู่มือครูวิชาสุขศึกษาของจังหวัดหรือเขต ครูสุขศึกษาสนใจและเอาใจใส่การสอนปานกลาง วิธีสอนส่วนใหญ่ใช้การบรรยายโดยมีการเน้นพฤติกรรมในการสอนสุขศึกษาทางด้านความรู้และการปฏิบัติปานกลาง หนังสือ ตำรา คู่มือ และเอกสารสำหรับอ่านเพิ่มเติม และอ่านประกอบมีน้อย และมีอุปกรณ์ในการสอนไม่เพียงพอ

ดวงพร บุญไชติ (2524 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร." โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน ได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพทั่ว ๆ ไปของการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนจากเจ้าหน้าที่ประจำห้องพยาบาลของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตท้องที่การศึกษา 5 เขต ของกรุงเทพมหานครที่เป็นโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์จำนวน 50 คนจาก 50 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า

การให้บริการปฐมพยาบาลของโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่มีห้องพยาบาลประจำโรงเรียนและมีพยาบาลเป็นเจ้าหน้าที่ประจำห้องพยาบาล ด้านการตรวจสุขภาพ ส่วนใหญ่จัดตรวจสุขภาพแก่นักเรียนปีละครั้งและนักเรียนมีบัตรสุขภาพประจำตัว บริการสุขภาพที่โรงเรียนไม่ได้จัดบริการให้แก่นักเรียนคือ การทดสอบการได้ยิน โรงเรียนมัธยมศึกษาร้อยละ 48 ไม่เคยทดสอบการได้ยินให้นักเรียน และร้อยละ 52 ไม่เคยจัดบริการ

ตรวจพินแก่นักเรียน ความบกพร่องทางด้านสุขภาพของนักเรียนที่พบมากที่สุดคือ สายตาสั้น ร้อยละ 74 รองลงมาคือ ฟันผุ ร้อยละ 26 การให้ภูมิคุ้มกันโรคส่วนใหญ่ให้วัคซีนป้องกันโรค เมื่อมีการระบาดของโรค การจัดบริการอาหารและเครื่องดื่ม โรงเรียนอนุญาตให้บุคคลภายนอกเข้ามาจำหน่ายอาหาร น้ำดื่มที่โรงเรียนจัดบริการให้นักเรียนคือน้ำประปา ด้านการจัดบริการแนะแนวสุขภาพ ส่วนใหญ่มีครูสุขศึกษา เป็นผู้แนะแนวสุขภาพแก่นักเรียน

มานิต แก้วมหิทธิ (2526 : 103-106) ทำการวิจัยเรื่อง "การบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3" จุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ความคิดเห็นปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน การฝึกอบรม และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหาร ผลการวิจัยพบว่า

โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่สามารถจัดสภาพในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ ขาดความพร้อมที่จะดำเนินงานอยู่หลายประการ เช่น การป้องกันเหตุรำคาญจากสิ่งแวดล้อม การระบายน้ำ การตรวจสุขภาพนักเรียน ความเพียงพอของโรงอาหาร เวชภัณฑ์อุปกรณ์ในการให้บริการด้านสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับสูง ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารเกิน 5 ปีขึ้นไป และผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนแตกต่างกัน ส่วนปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานที่ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ประสบ และต้องการได้รับความช่วยเหลือมาก ได้แก่ งบประมาณ บุคลากรตรงตามสายงาน และวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน

บุญศรี ศิริข่วง (2527 : 114-157) ทำการวิจัยเรื่อง "สภาพการจัดและบริหารงานสุขศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 2" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการจัดและบริหารงานสุขศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2 ที่อยู่ในโครงการสุขศึกษาสายการศึกษาและนอกโครงการ โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษา ซึ่งคณะกรรมการสุขศึกษาสายการศึกษากำหนดไว้ โดยใช้

เครื่องมือคือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสังเกตกับกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเขตการศึกษา 2 จำนวน 15 โรงเรียน ครูสุศึกษาในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง 15 คน ผู้บริหารจำนวน 44 คน ผลการวิจัยพบว่า

สภาพปัจจุบัน การจัดและการบริหารงานสุศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 2 ในโครงการและนอกโครงการสุศึกษา สายการศึกษา จัดองค์ประกอบแต่ละด้านไม่ได้ เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ เป็นส่วนใหญ่ โรงเรียนที่อยู่ในโครงการและนอกโครงการมีสภาพการจัดและการบริหารงานสุศึกษาของโรงเรียนในด้านการจัดบุคลากรสุศึกษาในโรงเรียน การจัดสิ่งแวดล้อม การจัดบริการสุภาพ และการจัดการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน อุปสรรคและปัญหาของการบริหารโรงเรียนในโครงการและนอกโครงการสุศึกษาสายการศึกษาได้แก่ การขาดบุคลากรสุศึกษา ข้อเสนอแนะของผู้บริหารโรงเรียนคือ กรมสามัญศึกษาควรกำหนดอัตราครูที่มีวุฒิทางสุศึกษาเพิ่ม ควรจัดสรรงบประมาณพิเศษ จัดอบรมครูสุศึกษา ครูพยาบาล และจัดให้มีการมีเทศติดตามผลโครงการสุศึกษาในโรงเรียนอย่างใกล้ชิด

สมบัติ คุรุพันธ์ (2527 : 140-156) ทำการวิจัยเรื่อง "สภาพการจัดและบริหารงานสุศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 6" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจุบันในการจัดและบริหารงานสุศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6" ที่อยู่ในโครงการและนอกโครงการสุศึกษาสายการศึกษา โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานขั้นต่ำของงานสุศึกษา ซึ่งคณะกรรมการสุศึกษาสายการศึกษา กำหนดไว้ โดยใช้เครื่องมือคือ แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม และเครื่องมือสำเร็จรูปกับกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 6 จำนวน 18 โรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 60 คน และครูสุศึกษาในโรงเรียนตัวอย่าง จำนวน 18 คน ผลการวิจัยพบว่า

สภาพการจัดและบริหารงานสุศึกษาในโรงเรียน ได้เกณฑ์มาตรฐานไม่ครบทุกด้าน โรงเรียนในโครงการมีสภาพการจัดและการบริหารงานสุศึกษาในโรงเรียนได้เกณฑ์มาตรฐานดีกว่าโรงเรียนนอกโครงการในด้านการจัดบุคลากรที่มีวุฒิทางด้านสุศึกษาสอนสุศึกษาในโรงเรียน การจัดบริการสุภาพเกี่ยวกับการตรวจสุภาพนักเรียนประจำปี การแนะแนวสุภาพ

การซังนำหนัก วัดส่วนสูง และการวัดสายตาของนักเรียน การสอนสุขศึกษาในโรงเรียน เกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตร หนังสืออ่านประกอบ โรงเรียนนอกโครงการมีการจัด สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในโรงเรียนได้ดีกว่า ปัญหาและอุปสรรค ทั้งโรงเรียนใน โครงการและนอกโครงการ พบว่าประสบปัญหาการขาดบุคลากรทางด้านสุขศึกษา เช่น ครูสุขศึกษา ครูพยาบาลหรือครูอนามัยโรงเรียน การขาดงบประมาณ สภาพบริเวณโรงเรียน เป็นที่ลุ่ม น้ำท่วมถึงในฤดูฝน ไม่สามารถจัดสิ่งแวดล้อมได้ถูกสุขลักษณะ ขาดการประสานงาน กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขาดความร่วมมือจากครูและนักเรียน

สุรินทร์ ฤทธิสาร (2528 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัย เรื่อง "ความคิดเห็นของครู สุขศึกษา เกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาสุขศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนรัฐบาลใน กรุงเทพมหานคร" เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูสุขศึกษา เกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาสุขศึกษา และ เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูสุขศึกษา เกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาสุขศึกษาระหว่างครู สุขศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนน้อยกับครูสุขศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนมาก โดยส่งแบบ สอบถามไปยังครูสุขศึกษาจำนวน 219 คน ผลการวิจัยพบว่า

ครูสุขศึกษามีความคิดเห็น เกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาสุขศึกษาโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ ปานกลางในด้านเนื้อหาวิชาสุขศึกษา เตรียมการสอนวิชาสุขศึกษา กิจกรรมการเรียนการสอน วิชาสุขศึกษา วิธีการสอนวิชาสุขศึกษา การประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษา สื่อการสอน วิชาสุขศึกษา และการบริหารการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการ สอนวิชาสุขศึกษานั้นแตกต่างกันในด้านวัตถุประสงค์วิชาสุขศึกษา เตรียมการสอนวิชาสุขศึกษา กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษา วิธีสอนวิชาสุขศึกษา และการประเมินผลการเรียน การสอนวิชาสุขศึกษา สื่อการเรียนสุขศึกษา และการบริหาร การเรียนการสอนวิชาสุขศึกษา โดยครูสุขศึกษาที่มีประสบการณ์สอนน้อยมีความคิด เห็นว่าตนมีปัญหามากกว่า

อนุชา กิติชัยชาญ (2527 : 114-123) ทำการวิจัย เรื่อง "สภาพการจัดและ บริหารงานสุขศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัด เชียงใหม่" เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการจัดและบริหารงานสุขศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัด เชียงใหม่ที่อยู่ในโครงการสุขศึกษาสายการศึกษาและนอกโครงการ ซึ่งเปรียบเทียบกับมาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษา ซึ่งคณะกรรมการสุขศึกษาสายการศึกษา

กำหนดไว้ โดยใช้เครื่องมือคือ แบบบันทึกการสังเกต แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 8 โรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 32 คน หัวหน้าหมวดพลานามัย จำนวน 8 คน และครูพลานามัย จำนวน 8 คน ผลการวิจัยพบว่า

การจัดและบริหารงานสุขศึกษาของโรงเรียนที่อยู่ในโครงการสุขศึกษาจัดได้เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำมากกว่าโรงเรียนที่อยู่นอกโครงการในด้านการจัดบุคลากรการจัดสิ่งแวดล้อมความปลอดภัย การจัดบริการสุขภาพ และการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน ปัญหาและอุปสรรคที่ผู้บริหารโรงเรียนในโครงการและนอกโครงการสุขศึกษา สายการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ประสบคือ ขาดบุคลากรทางด้านสุขศึกษา งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดสถานที่จัดห้องพยาบาล บุคลากรในโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญของงานสุขศึกษา การศึกษาและเศรษฐกิจของชุมชนไม่ส่งเสริมความก้าวหน้าของงาน ขาดความร่วมมือจากนักเรียน

#### งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

รอสเนอร์ (Rosner 1975 : 595-597) ทำการวิจัยเรื่อง "ความต้องการการบริการสุขภาพในโรงเรียนรัฐวิสคอนซิน (School Health Service Needs in Wisconsin) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริการสุขภาพที่โรงเรียนต้องการให้จัดขึ้น เพื่อจะนำไปใช้พัฒนาการบริการสุขภาพในโรงเรียนให้ดีขึ้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามความคิดเห็นผู้บริหาร การอภิปรายกลุ่มระหว่างนักสาธารณสุข ผู้ปกครองและนักเรียนเกี่ยวกับการบริการสุขภาพที่ต้องการ การสำรวจความคิดเห็นของพยาบาล และบุคลากรอื่นในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า การบริการสุขภาพหนึ่งเป็นที่ต้องการในโรงเรียนรัฐวิสคอนซินมากได้แก่ การบริการเหตุฉุกเฉิน การสอนสุขศึกษา การทำบันทึกสุขภาพ การปฐมพยาบาล และการส่งต่อผู้ป่วย นอกจากนี้ผู้ปกครองนักเรียนยังต้องการให้มีพยาบาลประจำในโรงเรียนตลอดเวลา นักสาธารณสุขเห็นว่า การจัดบริการควรให้สอดคล้องกับปัญหาชุมชน พยาบาลในโรงเรียนเห็นว่างานรักษาถือเป็นงานสำคัญในการบริการสุขภาพในโรงเรียน และปัญหาสำคัญของการบริการสุขภาพโดยทั่วไปคือ ขาดการสนับสนุนทางงบประมาณ และขาดความร่วมมือจากผู้ปกครอง



มาร์ติน (Martin 1977 : 3970-A) ทำการวิจัยเรื่อง "การประเมินความต้องการโครงการบริการสุขภาพในเวอร์จิเนีย" (Need Assessment of School Health Service Programs in the Commonwealth in Virginia) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความต้องการของโครงการบริการสุขภาพในเวอร์จิเนีย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามซึ่งส่งไปยังบุคลากรที่ทำหน้าที่ทางด้านสุขภาพ ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่าการบริการสุขภาพในโรงเรียนมีประโยชน์มาก โรงเรียนต้องการพยาบาลและแพทย์ประจำและควรมีการเตรียมครูประจำชั้นในเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ

เรย์มอน (Raymond 1981 : 3437-A) ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาแบบพรรณนาเกี่ยวกับโปรแกรมการสอนสุขศึกษาในโรงเรียนรัฐบาลแห่งรัฐจอร์เจีย" (A Descriptive Study of the Health Instruction Program in Georgia Public Schools Grade 8-12) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาและกิจกรรมเสริมนอกเหนือไปจากการเรียนการสอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามซึ่งส่งไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 100 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูสุขศึกษา ครูพลศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางด้านพลศึกษาควรมีส่วนร่วมในการวางแผนการสอนสุขศึกษามากที่สุด โรงเรียนควรจัดโครงการอาหารกลางวัน โครงการสวัสดิภาพ และคณะกรรมการสุขภาพไว้เป็นกิจกรรมนอกชั้นเรียน เพื่อเป็นการช่วยส่งเสริมความรู้ และความเป็นผู้นำของนักเรียนที่เกี่ยวกับกิจกรรมสุขภาพ สำหรับการ จัดหลักสูตรสุขศึกษาในโรงเรียนและจัดให้รัดกุม โดยมีคณะกรรมการหลักสูตรในโรงเรียน ครูสุขศึกษาและคณะกรรมการการศึกษาในโรงเรียน เป็นผู้หน้าที่รับผิดชอบในเรื่องนี้

ไฮเวล และมาร์ติน (Howell and Martin 1978 : 433-411) ทำการวิจัยเรื่อง "การประเมินผลรูปแบบของการบริการสุขภาพในโรงเรียน" (An Evaluation Model for School Health Services) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความจำเป็นระหว่างนโยบายของรัฐเวอร์จิเนียกับนโยบายอื่น ๆ ของผู้บริการสุขภาพในโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามเกี่ยวกับนโยบายการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนและความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดโครงการบริการสุขภาพในโรงเรียน ตามผู้บริหารโรงเรียนและครูสุขศึกษาภายในโรงเรียน จำนวน 74 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะสำคัญและโครงสร้างของความเข้าใจในด้านการบริการสุขภาพนั้นได้มาจากข้อมูลและคำแนะนำจากภายนอก

พยาบาลโรงเรียนควรได้รับความรู้เกี่ยวกับโครงการสุขภาพในโรงเรียน รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียน แพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนด้วย

ชิลตัน (Chilton 1982 : 159-161) ทำการวิจัยเรื่อง "การบริการสุขภาพในโรงเรียนซึ่งจัดให้อย่างไม่เป็นทางการโดยแพทย์ (Informal Provision of School Health Service by a Physician) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างแพทย์กับนักเรียน อันจะส่งผลให้เกิดความเต็มใจในการใช้บริการที่โรงเรียนจัดให้มีขึ้น และเพื่อสำรวจปัญหาสุขภาพที่มีความสำคัญต่อนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามความคิดเห็นจากนักเรียนระดับมัธยมศึกษา หลังจากที่ได้สร้างความคุ้นเคยระหว่างแพทย์กับนักเรียนเป็นเวลานานพอสมควร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคุ้นเคยกับแพทย์มากขึ้น พอที่จะให้ความไว้วางใจและกล้าที่จะซักถามปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพและปัญหาที่มีความสำคัญต่อนักเรียนมากที่สุดก็คือ ปัญหาในเรื่องยาและเหล้า รองลงมาได้แก่ ปัญหาในเรื่องเพศและที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือปัญหาเกี่ยวกับผิวหนัง

วิกเคิลแมน และชาร์ลีน (Winkelman and Challene 1983 : 400-403) ทำการวิจัยเรื่อง "ความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการบริการสุขภาพในโรงเรียน" (Parental Expectation of School Health Service) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าผู้ปกครองของนักเรียนมีความคาดหวังเกี่ยวกับการบริการสุขภาพของโรงเรียนที่ควรจัดให้แก่บุตรหลานของตนในเรื่องใดบ้าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง และได้คำแนะนำจากผู้ปกครองเกี่ยวกับเรื่องยาว่าควรจัดให้มีบริการแก่นักเรียนในโรงเรียนและผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่า การให้สุขศึกษาและการให้คำแนะนำแก่นักเรียนเมื่อมีปัญหาทางสุขภาพ เป็นบริการที่ดีและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดให้มีขึ้นในโรงเรียน

ลอว์เรนซ์ (Lawrenz 1984 : 353-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การจัดอบรมครูสู่วิถีใหม่ของการสอนสุขศึกษา" (A New Approach to Health Education Inservice Training) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงผลของกระบวนการจัดการอบรมครู เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ ชุดอบรมสำเร็จรูป และการประเมินผลการใช้ชุดอบรมสำเร็จรูป ผลการวิจัยพบว่า การจัดการอบรมครูประจำการได้ส่งผลกระทบไปถึงประสิทธิภาพของการเรียนการสอนสุขศึกษาในชั้นเรียน การใช้สื่อการเรียนการสอนประกอบกิจกรรมสุขศึกษา ทำให้

ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของครูและสภาพพื้นฐานทางวิชาการทั้งหมดที่มีอยู่เดิมของ  
ท้องถิ่น ตลอดจนโครงการที่จะดำเนินต่อไปในอนาคต

ฟอลค์ และคิลคอยน์ (Falck and Kilcoyne 1984 : 239-424) ทำการ  
วิจัยเรื่อง "โครงการส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรของโรงเรียน" (A Health Promotion  
Program for School Personnel) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีสุขภาพ  
ดีและสนับสนุนให้บุคลากรสามารถจัดโครงการขึ้นเองได้ โดยดำเนินการฝึกอบรมผู้ดำเนินงาน  
โครงการส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรในโรงเรียน และประเมินผลการจัดโครงการตามที่ยู  
เข้ารับการฝึกอบรมได้ดำเนินการภายหลังจากที่ได้รับการฝึกอบรมไปแล้ว โดยเปรียบเทียบกับ  
ผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกอบรม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมสามารถจัดดำเนินงาน  
โครงการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนได้ดีกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมและได้รับการสนับสนุน  
จากผู้บริหารโรงเรียนด้วย

#### สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดโครงการสุขภาพ  
ในโรงเรียนทั้งภายในประเทศและต่างประเทศพอสรุปได้ดังนี้

งานวิจัยภายในประเทศมีการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง สภาพและปัญหาการ  
จัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน สรุปได้เป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ ทางด้านเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม  
และความปลอดภัยนั้น โรงเรียนที่อยู่ห่างไกลจากชุมชนแออัดในเมืองมักได้เปรียบในด้านการ  
จัดสิ่งแวดล้อมโดยทั่ว ๆ ไปได้ดีกว่า แต่มักมีปัญหาเรื่องส้วมไม่ถูกสุขลักษณะ น้ำดื่มไม่เพียงพอ  
ซึ่งโรงเรียนในชุมชนเมืองมักประสบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเหตุรำคาญต่าง ๆ มากกว่าโรงเรียน  
ที่อยู่ห่างไกลจากชุมชนตั้งแต่ท่าเลที่ตั้ง โรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ลุ่ม มักประสบปัญหาน้ำท่วมใน  
ฤดูฝน ทำให้ไม่สามารถจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนได้ถูกสุขลักษณะ ส่วนอาคารเรียน  
อาคารประกอบ มาตรฐานห้องเรียน โรงเรียนที่อยู่ในชุมชนเมืองมักไม่มีปัญหาได้มาตรฐาน  
ตามเกณฑ์ขั้นต่ำของโครงการสุขศึกษาสายการศึกษา โดยเฉพาะจังหวัดที่มีความเจริญทัดเทียม  
กับกรุงเทพมหานคร อันได้แก่ เชียงใหม่ นอกเหนือจากนี้โดยทั่วไปยังประสบปัญหาอยู่ทางด้าน  
การบริการสุขภาพ โรงเรียนส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาในด้านการให้บริการสุขภาพนักเรียน  
เช่น ปัญหาการตรวจสุขภาพนักเรียนยังทำกันน้อย เจ้าหน้าที่อนามัยยังบริการได้ไม่ทั่วถึง

ขาดพยาบาลประจำโรงเรียน ขาดครูอนามัยโรงเรียน ขาดการประสานงานกันระหว่างครู กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข อุปกรณ์ห้องพยาบาลและเวชภัณฑ์ในการให้บริการรักษาพยาบาลไม่ เพียงพอ ด้านการเรียนการสอนสุขศึกษา ปัญหาส่วนใหญ่สอดคล้องกันคือ ขาดสื่อการสอนและ อุปกรณ์การสอน หนังสืออ่านประกอบการเรียนมีน้อย ขาดบุคลากรทางด้านสุขศึกษา ครูขาด การอบรม ขาดการนิเทศและติดตามผล นอกจากนี้ปัญหาที่พบตรงกันโดยทั่วไปได้แก่ ปัญหา การขาดงบประมาณ ครูมีความต้องการในการอบรมเพิ่มพูนความรู้ การขาดการประสาน ร่วมมือระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง ส่วนในด้านการบริหารงานโครงการสุขภาพใน โรงเรียนพบว่า ส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนสุขศึกษาเห็นความสำคัญของการจัด และดำเนินงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน

โดยทั่ว ๆ ไป สรุปได้ว่า ในการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนของโรงเรียน มัธยมศึกษาส่วนใหญ่ที่นำมาศึกษาในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องครั้งนี้ยังประสบปัญหาอยู่ ดังนั้นเพื่อ เป็นการศึกษาวิจัยให้ครอบคลุม และเพื่อให้ทราบปัญหาที่แท้จริงของส่วนรวม โดยเฉพาะ อย่างยิ่งในส่วนภูมิภาคของประเทศไทย นอกจากนั้นเพื่อให้มีความสอดคล้องกับการพัฒนา ประเทศจึงควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่อง "สภาพและปัญหาการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่อยู่ในเขตและนอกเขตเทศบาล ในส่วนภูมิภาค" ซึ่งจะ ทำให้ทราบถึงสภาพและปัญหาอันจะเป็นแนวทางในการวางแผนและกำหนดนโยบายของ โรงเรียน ตลอดจนจนถึงนโยบายของประเทศต่อไป

สำหรับงานวิจัยต่างประเทศ สรุปได้ว่า โรงเรียนและผู้ปกครองตระหนักถึงคุณค่า และประโยชน์ของการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน โดยเฉพาะในด้านการบริการสุขภาพ และการสอนสุขศึกษา จะเห็นได้จากการที่โรงเรียนต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงาน ภายนอก เพื่อไปจัดดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น มี การศึกษาทดลอง และเปรียบเทียบให้เห็นผลในเรื่องต่าง ๆ เช่น ในด้านการเรียนการสอน การส่งเสริมสุขภาพของบุคลากร ตลอดจนการค้นหาความต้องการในด้านการบริการสุขภาพ ให้กับนักเรียนจากผู้ปกครอง เพื่อปรับปรุงและส่งเสริมงานทางด้านโครงการสุขภาพใน โรงเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด